

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum ad diaconum pertineat baptizare.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

l. 4. orb. fi. c. 10. a. med.

AD III. dicendum, q̄ Damasc. * ponit quedam baptismata figuralia, sicut diluuiū, quod fuit signū nostri baptismi, quantum ad saluationem fidelium in ecclesia, sicut tunc paucae animae saluae factae sunt in arca, ut dicitur i. Petri. 3. ponit etiam transitum maris Rubri, qui significat nostrū baptismū, quantum ad liberationem a seruitute peccati: unde & apostolus dicit i. Cor. 10. quod omnes baptizati sunt in nube & in mari; ponit etiam ablutiones diuersas, quae fiebant in ueteri lege praefigurantes nostrum baptismū, quantum ad purgationem peccatorum; ponit etiam baptismum Ioannis, qui fuit p̄paratorius ad nostrum baptismū.

ARTICVLVS XII.

Vtrum baptismus sanguinis sit potissimus inter alia baptismata.

4. dist. 4. q. 1. art. 3. q. 4. & Heb. 6. co. 3. fi.

AD DUODECIMVM sic proceditur. Videtur, quod baptismus sanguinis nō sit potissim⁹ inter tria p̄dicta baptismata. Baptismus enim aquae imprimi characterē: quod quidem baptismus sanguinis non facit. ergo baptismus sanguinis non est potior, quā baptismus aquae.

¶ 2. Praet. Baptismus sanguinis non ualet sine baptismō flaminis, qui est per charitatem: dicitur enim i. ad Cor. 13. si tradidero corpus meum ita, ut ardeam, charitatem autē non habuero, nihil mihi prodest: sed baptismus flaminis ualet sine baptismō sanguinis. non enim soli martyres saluantur, ergo baptismus sanguinis non est potissimus.

¶ 3. Praet. Sicut baptismus aquae habet efficaciam a passione Christi (cui secundum p̄dicta respondet baptismus sanguinis) ita passio Christi efficaciam habet a Spiritu sancto, secundum illud Hebraeo. nōno. Sanguis Christi, qui per Spiritum sanctum obtulit semetipsum pro nobis, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, & cetera. ergo baptismus flaminis potior est, quam baptismus sanguinis. non ergo baptismus sanguinis est potissimus.

videtur in li. de ecc. dog. c. 74. tom. 3.

SED CONTRA est, quod Augustinus* ad Fortunatum, loquens de comparatione baptismatum, dicit, baptizatus confitetur fidem suam coram sacerdote, martyr coram persecutore: ille post confessionem aspergitur aqua, hic sanguine: ille per impositionem manus pontificis recipit Spiritum sanctum: hic templum efficitur Spiritus sancti.

RESPON. Dicendum, quod (sicut dictum est*) effusio sanguinis pro Christo, & operatio interior Spiritus sancti, dicuntur baptismata, in quantum efficiunt effectum baptismi aquae.

Art. praeced.

Art. praeced.

Baptismus autem aquae efficaciam habet a passione Christi, & a Spiritu sancto, ut dictum est: * quae quidem duae causae operantur in quolibet horum trium baptismatum, excellentissime tamen in baptismō sanguinis: nam passio Christi operatur quidem in baptismō aquae, per quandam figuralem representationem: in baptismō autem flaminis uel poenitentiae, per quandam affectionem: sed in baptismō sanguinis, per imitationem operis: similiter etiam uirtus Spiritus sancti operatur in baptismō aquae, per quandam uirtutem latentem: in baptismō autem poenitentiae, per cordis commotionem, sed in baptismō sanguinis, per potissimum dilectionis, secundum illud Ioannis decimoquinto. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat

F quis pro amicis suis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod character est res, & sacramentum: non autem dicimus quod baptismus sanguinis, praeminentiam habeat secundū rationem sacramenti: sed quantum ad sacramenti effectum.

AD SECVNDVM dicendū, q̄ effusio sanguinis non habet rationem baptismi, si sit sine charitate. ex quo patet, quod baptismus sanguinis includit baptismū flaminis, & non e conuerso: unde * ex hoc ipso probatur perfectior.

AD TERTIVM dicendum, q̄ baptismus sanguinis praeminentiam habet, non solum ex parte passionis Christi, sed etiam ex parte Spiritus sancti, ut dictum est. *

G

QVAESTIO LXVII.

¶ Super quest. lxxij. artic. primum.

De ministris, per quos traditur baptismi sacramentum, in octo articulis diuisa.

Titulus clarus est. In corpore omnia clara sunt. Dubium tamen

DEINDE considerandum est de ministris, per quos traditur sacramentum baptismi.

Et Circa hoc quaeruntur octo.

¶ Primo, Vtrum ad diaconum pertineat baptizare.

¶ Secundo, Vtrum pertineat ad presbyterum, uel solū ad episcopum.

¶ Tertio, vtrum laicus possit sacramentum baptismi conferre.

¶ Quarto, Vtrum hoc possit facere mulier.

¶ Quinto, Vtrum non baptizatus possit baptizare.

¶ Sexto, Vtrum plures possint simul baptizare unum & eundem.

¶ Septimo, Vtrum necesse sit aliquem esse, qui baptismatum de sacro fonte recipiat.

¶ Octauo, Vtrum suscipiens aliquem de sacro fonte, obligetur ad eius instructionem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum officium diaconi pertineat baptizare.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod ad officium diaconi pertineat baptizare: simul enim iungitur a Domino

officium praedicandi euangeliū & baptizandi, sicut illud Matth. 10. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c. sed ad officium diaconi pertinet euangelizare. ergo uidetur quod etiam ad officium diaconi pertineat baptizare.

¶ 2. Praet. Secundum Dionys. 1. 5. cap. eccle. hier. purgare pertinet ad officium diaconi: sed purgatio a peccatis maxime fit per baptismū secundum illud Eph. 5. Mundans eam lauacro aquae in uerbo uitae

non nisi ministris

appret diaconos nō nisi ut ministros se habere ad altare: sed respectu aliorum aetuum (puta praedicandi & baptizandi) nō potest inferri q̄ ministerialiter tantum de feruiant. Contra conclusionem autem, quia expresse attribuitur sibi & baptizare, & praedicare.

Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferius rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

conclusionem: Contra rationem quidem; quia dum hic exponitur, ministerium diaconi respicere altare, appret diaconos nō nisi ut ministros se habere ad altare: sed respectu aliorum aetuum (puta praedicandi & baptizandi) nō potest inferri q̄ ministerialiter tantum de feruiant. Contra conclusionem autem, quia expresse attribuitur sibi & baptizare, & praedicare.

Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferius rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

conclusionem: Contra rationem quidem; quia dum hic exponitur, ministerium diaconi respicere altare, appret diaconos nō nisi ut ministros se habere ad altare: sed respectu aliorum aetuum (puta praedicandi & baptizandi) nō potest inferri q̄ ministerialiter tantum de feruiant. Contra conclusionem autem, quia expresse attribuitur sibi & baptizare, & praedicare.

Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferius rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

conclusionem: Contra rationem quidem; quia dum hic exponitur, ministerium diaconi respicere altare, appret diaconos nō nisi ut ministros se habere ad altare: sed respectu aliorum aetuum (puta praedicandi & baptizandi) nō potest inferri q̄ ministerialiter tantum de feruiant. Contra conclusionem autem, quia expresse attribuitur sibi & baptizare, & praedicare.

Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferius rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

conclusionem: Contra rationem quidem; quia dum hic exponitur, ministerium diaconi respicere altare, appret diaconos nō nisi ut ministros se habere ad altare: sed respectu aliorum aetuum (puta praedicandi & baptizandi) nō potest inferri q̄ ministerialiter tantum de feruiant. Contra conclusionem autem, quia expresse attribuitur sibi & baptizare, & praedicare.

Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferius rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

conclusionem: Contra rationem quidem; quia dum hic exponitur, ministerium diaconi respicere altare, appret diaconos nō nisi ut ministros se habere ad altare: sed respectu aliorum aetuum (puta praedicandi & baptizandi) nō potest inferri q̄ ministerialiter tantum de feruiant. Contra conclusionem autem, quia expresse attribuitur sibi & baptizare, & praedicare.

Ad hoc dicitur, q̄ utrumque uerum est diuersimode intelligendo. Nam ad diaconos spectat & baptizare, & praedicare ex impositione, hoc est si ab episcopo, sicut presbytero sibi imponatur, ut Pelagius dicit de consecratione dist. 4. cap. diacones. Non spectat autē ad diaconos praedicare, aut baptizare ex officio, ut in c. constat. de consecr. dist. 4. dicitur. Rō quoq; litterae solida consistit, fundata super officio diaconi absolute: ex quo officium eius est ministrare, inferius rationabiliter, q̄ si actus superiorū se imitet, non nisi ministris

ter ad eos se habet & propterea recte in ferunt non competere sibi ex officio predicare aut baptizare, cum quo tamen stat, ut dictum est, quod utrumque potest ei competere ex impossi-

tionem: hoc enim ostendit ministrum ipsum esse officium eorum qui ex officio hac possunt.

bytero baptizare non audeant, nisi praedictis ordinibus longius constitutis, necessitas extrema compellat.

RESPON. Dicendum, quod sicut caelestium ordinum proprietates & eorum officia ex eorum nominibus accipiuntur (ut Dion. dicit 7. caelest. hierar.) ita etiam ex nominibus ecclesiasticorum ordinum accipi potest, quid ad unumquemque pertinet ordinem. Dicuntur autem diaconi, quasi ministri quia uidelicet ad diaconos non pertinet aliud sacramentum principaliter, & quasi ex proprio officio praebere: sed adhibere ministerium alijs maioribus, in sacramentorum exhibitione. Et sic ad diaconum non pertinet, quasi ex proprio officio, tradere sacramentum baptismi: sed in collatione huius sacramenti, & aliorum, assistere & ministrare maioribus: unde Isidorus dicit, ad diaconum pertinet assistere, & ministrare sacerdotibus, in omnibus que aguntur in sacramentis Christi, in baptismo scilicet, in christumate, in patena & calice.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ad diaconum pertinet recitare euangelium in ecclesia, & predicare ipsum per modum catechizantis: unde & Dion. dicit, quod diaconi habent officium super immun-

dos: inter quos ponit catechumenos. sed docere, id est, exponere euangelium, pertinet proprie ad episcopum, cuius actus est perficere, secundum Dion. 7. ca. ecclesiast. hier. Perficere autem idem est quod docere: unde non sequitur, quod ad diaconos pertineat officium baptizandi.

AD SECVNDVM dicendum, quod sicut Dion. dicit in secundo capitulo ecclesiast. hier. baptismus non solum habet purgatiuum, sed etiam illuminatiuum uirtutem: & ideo excedit officium diaconi, ad quem pertinet solum purgare, scilicet uel repellendo immundos, uel disponendo eos ad sacramenti susceptionem.

AD TERTIVM dicendum, quod quia baptismus est sacramentum necessitatis, permittitur diaconibus necessitate urgente in absentia maiorum baptizare, sicut patet ex auctoritate Gelasii supra inducitur. Et hoc modo beatus Laurentius diaconus existens baptizauit.

ergo uidetur quod baptizare pertineat ad diaconum.

¶ 3 Præ. De beato Laurentio legitur, quod cum ipse esset diaconus, plurimous baptizabat. ergo uidetur quod ad diaconos pertineat baptizare.

SED CONTRA est, quod Gelasius Papa dixit, & habetur in deere. 3. dist. 7. Diacones propriam constitutum obseruare mensuram, & infra, Absque episcopo uel presbytero baptizare non audeant, nisi praedictis ordinibus longius constitutis, necessitas extrema compellat.

RESPON. Dicendum, quod sicut caelestium ordinum proprietates & eorum officia ex eorum nominibus accipiuntur (ut Dion. dicit 7. caelest. hierar.) ita etiam ex nominibus ecclesiasticorum ordinum accipi potest, quid ad unumquemque pertinet ordinem. Dicuntur autem diaconi, quasi ministri quia uidelicet ad diaconos non pertinet aliud sacramentum principaliter, & quasi ex proprio officio praebere: sed adhibere ministerium alijs maioribus, in sacramentorum exhibitione. Et sic ad diaconum non pertinet, quasi ex proprio officio, tradere sacramentum baptismi: sed in collatione huius sacramenti, & aliorum, assistere & ministrare maioribus: unde Isidorus dicit, ad diaconum pertinet assistere, & ministrare sacerdotibus, in omnibus que aguntur in sacramentis Christi, in baptismo scilicet, in christumate, in patena & calice.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ad diaconum pertinet recitare euangelium in ecclesia, & predicare ipsum per modum catechizantis: unde & Dion. dicit, quod diaconi habent officium super immun-

dos: inter quos ponit catechumenos. sed docere, id est, exponere euangelium, pertinet proprie ad episcopum, cuius actus est perficere, secundum Dion. 7. ca. ecclesiast. hier. Perficere autem idem est quod docere: unde non sequitur, quod ad diaconos pertineat officium baptizandi.

AD SECVNDVM dicendum, quod sicut Dion. dicit in secundo capitulo ecclesiast. hier. baptismus non solum habet purgatiuum, sed etiam illuminatiuum uirtutem: & ideo excedit officium diaconi, ad quem pertinet solum purgare, scilicet uel repellendo immundos, uel disponendo eos ad sacramenti susceptionem.

AD TERTIVM dicendum, quod quia baptismus est sacramentum necessitatis, permittitur diaconibus necessitate urgente in absentia maiorum baptizare, sicut patet ex auctoritate Gelasii supra inducitur. Et hoc modo beatus Laurentius diaconus existens baptizauit.

ARTICVLVS II.

Utrum baptizare pertineat ad officium presbyterorum.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod baptizare non pertineat ad officium presbyterorum, sed solum episcoporum, quia (sicut dictum est) sub eodem praeccepto iniungitur Mat. ult. officium docendi, & baptizandi: sed docere quod est perficere, pertinet

ad officium episcopi, ut patet per Dionys. 7. 5. & 6. cap. eccles. hier. ergo & baptizare pertinet tantum ad officium episcopi.

¶ 2 Præ. Per baptismum annuncietur aliquis populo Christiano, quod quidem uidetur ad officium solius principis pertinere: sed principatum in ecclesia tenet episcopi: qui, ut dicitur in glossa Luc. 10. tenent locum Apostolorum, de quibus dicitur in psal. 44. Constitues eos principes super omnem terram: ergo uidetur, quod baptizare pertineat solum ad officium episcopi.

¶ 3 Præ. Isidorus dicit, quod ad episcopum pertinet basilicarum consecratio, unctio altaris, & consecratio christumatis, ipse ordines ecclesiasticos distribuit, & sacras uirgines benedicit: sed his omnibus maius est sacramentum baptismi. ergo uidetur quod multo magis ad officium solius episcopi pertineat baptizare.

SED CONTRA est quod Isidorus dicit in libro de officijs: constat baptismum solis sacerdotibus esse traditum.

RESPON. Dicendum, quod sacerdotes ad hoc consecrantur, ut sacramentum corporis Christi conficiant, sicut supra dictum est. Illud autem est sacramentum ecclesiastice unitatis, secundum illud Apostoli 1. Corin. 10. Unus panis & unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane & de uno calice participamus. Per baptismum autem aliquis fit particeps ecclesiastice unitatis, unde & accipit ius ad mensam Domini accedendi. & ideo sicut ad sacerdotem pertinet consecrare eucharistiam (ad quod principaliter sacerdotium ordinatur) ita ad proprium officium sacerdotis pertinet baptizare: eiusdem enim uidetur esse operari totum, & partem in toto disponere.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod utrumque officium, scilicet docendi & baptizandi, Dominus Apostolis iniunxit, quorum uicem gerunt episcopi: aliter tamen & aliter. Nam officium docendi commisit Christus, ut ipsi per se illud exercerent, tamquam principalissimum. unde & ipsi Apostoli dixerunt Act. 6. Non est æquum nos relinquere uerbum Dei, & ministrare mensis. Officium autem baptizandi commisit Apostolis, ut per alios exercerent: unde & Apostolus dicit 1. Cor. 1. Non misit me Christus baptizare, sed euangelizare. & hoc ideo, quia in baptizando nihil operatur meritum & sapientia ministri, sicut in docendo, ut patet ex supradictis. * in cuius etiam signum nec ipse Dominus baptizauit, sed discipuli eius, ut dicitur Ioan. 4. Nec tamen per hoc excluditur, quin episcopi possint baptizare: quia quod potest potestas inferior, potest & superior: unde & Apostolus ibidem dicit se quosdam baptizasse.

AD SECVNDVM dicendum, quod in qualibet re publica, ea quæ sunt minora, pertinent ad minora officia, maiora uero maioribus referuntur, secundum illud Exod. 18. Quicquid maius fuerit, referatur ad te, & ipsi tantummodo minora iudicent. Et ideo ad minores ciuitatis principes pertinet disponere de infimo populo: ad summos autem principes pertinet disponere ea, quæ pertinent ad maiores ciuitatis. Per baptismum autem non adipiscitur aliquis, nisi infimum gradum in populo Christiano. & ideo baptizare pertinet ad minores principes ecclesie, id est, ad presbyteros, qui tenent locum septuaginta duorum discipulorum Christi, ut dicit glossa Luc. ca. decimo.

Tertia S. Thomæ. DD 4 AD

mi claudit in se characterem. Et propterea licet gratia cum remissione totius culpa & poenæ, possit sine baptismum suppleri, ut patet in latrone, character tamen suppleri non potest, & hoc loquedo de potentia ordinata sub diuina dispositionis prudentia.

Est gl. Bedæ Luc. 10. sup illud: Designauit Iesus 72. uic. 10. 2.

Habetur in deere dist. 2. ca. Perleuus. & dicitur et se in epi. ad Luduicid.

Li. 2. ca. 24. nō multū remore ante hū.

q. 63. ar. 1. 2. & 6.

q. 64. ar. 5. 6. & 7.

Est gl. Bedæ loco citato in arg.

Cap. 2. de h. in p. r. & 1. de c. r. p. r.

Habetur in deere dist. 2. ca. Perleuus. & dicitur et se in epi. ad Luduicid.

Cap. 2. de h. in p. r. & 1. de c. r. p. r.

Cap. 2. de h. in p. r. & 1. de c. r. p. r.

Super questionem sextam gestam septima articuli secundum.

In articulis secundo & tertio hoc solum pro nouitis notandum est, quod cum in calice secundi articuli dicitur, Et factus baptismi per nihil aliud suppleri potest, intelligendum est de negro effectu baptismi. Integer siquidem effectus bapti-